

KOMMUNIKATIONSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 30/2014 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av körkortslagen och vissa andra lagar

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 10 december 2014 regeringens proposition med förslag till lagar om ändring av körkortslagen och vissa andra lagar (RP 313/2014 rd) till kommunikationsutskottet för beredning.

Lagmotion

I samband med propositionen har utskottet behandlat följande motion:

— LM 34/2014 rd Lag om ändring av 5 § i körkortslagen (Merja Kuusisto /sd m.fl.), som remitterades till utskottet den 11 september 2014.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringsråd Eija Maunu, kommunikationsministeriet
- ledande expert Ari Herrala och ledande expert Kimmo Pylväs, Trafiksäkerhetsverket Trafi
- tillståndsförvaltningschef Minna Gråsten, Polisstyrelsen
- ordförande Jarmo Jokilampi, Finlands Bilskoleförbund rf
- utredningschef Juha Valtonen, Trafikskyddet.

Dessutom har skriftligt yttrande lämnats av

- undervisnings- och kulturministeriet
- utbildningsstyrelsen
- Trafikförsäkringscentralen
- A-Katsastus Oy
- Finlands Transport och Logistik SKAL rf
- Suomen Taksiliitto.

PROPOSITIONEN OCH LAGMOTIONEN

Propositionen

I propositionen föreslår regeringen ändringar i körkortslagen, lagen om yrkeskompetens för lastbils- och bussförare, lagen om yrkeskompetens för taxiförare, lagen om förarexamensverksamhet, lagen om Trafiksäkerhetsverket, vägtrafiklagen och lagen om fordonstrafiksregistret.

Trafiksäkerhetsverket ska bevilja körkortstillstånd och körkort samt vissa kompletterande tillstånd som krävs av förare och i dag hör till poli-

sens behörighet. Polisen ska övervaka att de medicinska kraven för förare uppfylls samt för att meddela körförbud på grund av trafikbrott eller förlorade förutsättningar för körkort. Polisen bestämmer också om återkallelse av tillstånd.

Trafiksäkerhetsverket kan skaffa tjänster av privata eller offentliga serviceproducenter. Serviceproducenten ska bland annat kunna ta emot ansökningarna och lämna ut korten och tillstånden till sökanden då de inte sänds per post. I la-

garna införs enhetliga bestämmelser om kraven på skötseln av serviceuppgifter.

Dessutom föreslås det att körkortslagen ändras så att Trafiksäkerhetsverket i fortsättningen meddelar närmare föreskrifter om de medicinska krav som rör körkort och tillstånd.

I propositionen ingår också förslag som gäller att utveckla bestämmelserna om körrätt samt körkortsprocessen. Separata kortvariga körkort ska inte beviljas längre. Anordnande av yrkesutbildning för förare av tunga fordon underlättas.

Trafiklärartillstånd för bilskollärare ska beviljas efter två genomförda obligatoriska examensdelar som ingår i specialyrkesexamen för trafiklärare. Trafiklärartillståndet ger behörighet att ge undervisning för körkort för kategori B och för körkort för lätt fyrhjuling i kategori AM. Behörighet för annan undervisning ska visas separat.

Den grundläggande utbildningen för förarprovare som ingår i specialyrkesexamen för trafiklärare ska ge behörighet att ta emot körprov för kategori B, för lätt fyrhjuling i kategori AM samt för kategorierna C1 och C. Behörigheterna för andra kategorier ska förvärfvas separat. I körkortslagen och lagen om förarexamensverksamhet ska tas in bestämmelser om erkännande av den utbildning och det kunnande som trafiklärare

re samt förarprovare som genomgått utbildningen i en annan EU- eller EES-stat har.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2016. Bestämmelserna som gäller trafiklärare och förarprovare samt vissa bestämmelser som gäller yrkeskompetens avses träda i kraft så snart som möjligt efter det att lagarna har antagits och blivit stadfästa.

Lagmotionen

I dag går åldersgränsen för körkort i kategorierna C, CE, D1 och D1E vid minst 21 år. Åldersgränsen är oändamålsenlig och utgör ett hinder för unga att få arbete och komma in i transportbranschen. Ofta har den generation som söker arbete inom transportbranschen erfarenhet av företagsverksamhet inom branschen och det ger goda förutsättningar för fortsatt verksamhet.

Reformen avser att underlätta för unga att få arbete och ge dem möjligheter att ta anställning inom transportbranschen tidigare. I dag väljer unga i åldrarna 18-21 något annat yrke i hopp om att snabbt få arbete. Tack vare reformen kan de nuvarande transportföretagarna pensionera sig tidigare när de vet att nästa generation tar över.

I lagmotionen föreslås det att 2 kap. 5 § 1 mom. 7 och 8 punkten ändras. I fortsättningen ska ålderskravet för körkort i kategorierna C, CE, D1 och D1E var 19 och inte 21 år som nu.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmän motivering

I propositionen föreslår regeringen att körkortslagen (386/2011) och flera andra lagar om körkort och körtillstånd ändras.

Omorganisering av myndigheternas uppgifter

Procedurerna kring körkort ska förtydligas och förenklas. I fortsättningen ska körkort och körkortstillstånd, undervisningstillstånd, övningsstillstånd för motorcykel, körtillstånd för taxiförare och förarens yrkeskompetensbevis beviljas av Trafiksäkerhetsverket. I dag beviljas de av polisen. Redan nu har Trafiksäkerhetsverket

hand om körkortsupphandling, trafikdatasystem och förarexamen. Enligt propositionen ska polisen i stället övervaka att förare uppfyller de medicinska kraven och förelägga körförbud. Dessutom ska polisen återkalla tillstånd vid trafikbrott eller ouppfyllda körkortskriterier.

Tanken är att lägga fast och fördela uppgifterna så långt som möjligt i överensstämmelse med de båda myndigheternas huvudsakliga uppgifter. Dessutom ska procedurerna för förarexamen och körkort så långt som möjligt fungera enligt principen att allt ska gå att ordna på ett ställe. Då kan all service finnas på de ställen där förarexa-

men kan avläggas. I dagsläget finns det ungefär hundra sådana ställen. Dessutom finns det planer på att införa elektroniska ansökningar.

Det är bra, anser utskottet, att propositionen ser körkortsprocessen i ett helhetsperspektiv också för sökanden och söker metoder för att förenkla och underlätta processen. Överlag är det bra att i all myndighetsverksamhet eftersträva att ge all service på ett ställe. Det är mycket positivt att man genom att koncentrera myndighetsuppgifterna till ett förvaltningsområde skapar bättre möjligheter att eftersträva större effektivitet och kostnadsbesparingar. Den föreslagna befogenhetsändringen förtydligar processen och i framtiden är det lättare att samordna körrättsprocessen och att i sin helhet förlägga den till ett förvaltningsområde.

Det spelar en stor roll för alla trafikanters säkerhet att körkort och andra förartillstånd beviljas på ett väl fungerande sätt. Trafiksäkerhetsverket kommer att upphandla mottagande av ansökningar och överlämnande av körkort och tillstånd hos privata eller offentliga tjänsteleverantörer. Verket måste då uppfylla kraven på offentliga förvaltningsuppgifter. Enligt uppgifter till utskottet kan körrättsprocessen i fortsättningen i sin helhet administreras med betydligt mindre myndighetsresurser än nu eftersom tjänsterna till stor del läggs ut på privata tjänsteleverantörer. Det är av största vikt att tjänsterna är tillräckligt omfattande både kvantitativt och regionalt sett. Vidare måste det ses till att Trafiksäkerhetsverket får adekvata resurser när uppgifterna blir fler, påpekar utskottet. Enligt vad utskottet erfar påverkas också polisens personella resurser och avgiftstillflöde när uppgifterna minskar. Trots att polispersonalen inom bland annat tillståndsförvaltningen minskar kommer lokalkostnaderna att vara oförändrade åtminstone än så länge. Det betyder att polisen kan behöva höja priset på andra tillstånd. Utskottet menar att man bör söka andra fungerande lösningar i stället för eller vid sidan om prisökningar.

Förslagen om utbildning och behörighet

Regeringen föreslår undantag från minimiåldern för att det ska vara lättare för den som håller på att avlägga yrkesexamen att avlägga förarexamen. Ett krav är att den studerande genom sin examen får yrkeskompetens. För att åldersgränsen i kategori C ska sänkas från 21 till 18 år krävs det att examen innefattar 280 timmar utbildning som ger grundläggande yrkeskompetens. Det är bra att ändringen ger större flexibilitet för att avlägga yrkesexamen och förarexamen och förbättrar möjligheterna att inträda i arbetslivet tidigare.

Vidare ses bestämmelserna om trafiklärartillstånd för bilskolelärare och kompetens för bilskoleundervisning över. I fortsättningen ska tillstånd beviljas på grundval av två obligatoriska examina inom specialyrkesexamen för trafiklärare. Det ska ge tillstånd för att ge undervisning för körkort i kategori B och körkort för lätt fyrhjuling i kategori AM. Tidigare krävdes det att hela examen skulle vara avlagd. Det är bra att förslaget gör det lättare att inträda i arbetslivet, menar utskottet. Förslaget minskar inte lärarnas kompetens och försämrar inte trafiksäkerheten.

Det ingår också bestämmelser om behörighet som kan uppnås via grundläggande utbildning för förarprövare genom körprov inom ramen för specialyrkesexamen för trafiklärare. Denna grundläggande utbildning ska ge behörighet för att godkänna körprov för körkort i kategori B, körkort för lätt fyrhjuling i kategori AM och körkort i kategori C1 och C. I fortsättningen ska grundläggande utbildning alltså också ge behörighet för att godkänna körprov för tunga fordon. Enligt propositionen krävs det trafiklärartillstånd i minst ett år för att få vara förarprövare. Utskottet menar att ett år är en ganska kort tid för den som ska ha hand om ett så ansvarsfullt uppdrag. För att garantera adekvata yrkeskunskaper föreslår utskottet att kravet ska vara giltigt trafiklärartillstånd i minst två år. Dessutom finns det bestämmelser om erkännande av utbildning som trafiklärare och förarprövare som avlagts i en annan EU- eller EES-stat. Men det räcker inte med erkännande av studierna för att få rätt att utöva yrket.

Regeringen föreslår att separata kortvariga körkort avskaffas. Det innebär att körtillstånd för taxiförare kan beviljas redan tre månader efter körkortet. I dag är minimitiden ett år. En del av de sakkunniga anförde kritik mot tidsgränsen och ansåg att så kort körerfarenhet inte räcker till för att vara yrkesförare. Utskottet håller med och föreslår att det ska krävas körkort i minst ett år för att få körtillstånd för taxiförare.

Medicinska krav

Trafiksäkerhetsverket ska i fortsättningen meddela närmare föreskrifter medicinska krav för körkort och tillstånd och dessutom fastställa ett formulär för läkarutlåtande. Enligt vad utskottet erfar har enheten för trafikmedicin den nödvändiga kompetensen. Regeringen föreslår vidare att 12 § 1 mom. 2 punkten i körkortslagen upphävs. Det betyder att missbruk av alkohol och andra berusningsmedel inte kommer att bedömas separat utan i samband med de allmänna medicinska kraven. Frågan ska alltså i fortsättningen bedömas vid läkarutförda hälsokontroller. Enligt propositionen försämrar inte trafiksäkerheten av detta.

Alkoholberoende och beroende av andra berusningsmedel är ett stort problem i trafiken, påpekar utskottet och anser det mycket viktigt att det tas fram så effektiva verktyg som möjligt för att lösa problemet. Det låter sig göras om den medicinska bedömningen ses över. Enligt uppgifter till utskottet begär polisen årligen kompletterande uppgifter i ungefär 500 fall trots att läkaren förordat körkort. Utskottet understryker att problemen med fortlöpande missbruk av alkohol eller andra berusningsmedel och de anknyttande riskerna i trafiken är vanliga och därför bör uppmärksammas extra vid hälsokontrollerna och läkares anmälningsskyldighet. Dessutom bör läkarna få vägledning och utbildning.

Vissa andra frågor

Som det sägs ovan ska kortvariga körkort avskaffas. Körkort i kategori B kommer att beviljas för femton år och inte för två år genast från början. Precis som nu ska nya förare bedömas strängare vid förseelser de två första åren med

körkort. Ett villkor ska vara att övningsdelen och fördjupningsdelen avläggs inom en viss tid och att nya förare får en påminnelse om de inte har gjort det inom ett och ett halvt år. Det bör följas upp hur detta fungerar, påpekar utskottet. Det är ett mycket bra förslag som enligt vad utskottet erfar kommer att spara in ungefär en miljon euro, när förarna inte behöver skaffa ett nytt körkort efter två år.

Dessutom är det välkommet att det foto och den elektroniska signatur som finns i registret kan användas när körkort anhålls och förnyas. Det underlättar det elektroniska ansökningsförfarandet och sparar in ungefär två miljoner på årsbasis när de sökande inte varje gång behöver skaffa till exempel nytt foto. Dessutom krävs det färre personliga besök när körkortet postas.

På grund av ändringar i myndigheternas befogenheter ändras också bestämmelserna om parkeringstillstånd för personer med funktionshinder i vägtrafiklagen (267/1981). Tillståndsvillkoren ska vara oförändrade, men vid en totalrevidering av lagen kommer frågorna kring tillstånd att bedömas på nytt.

Sammantaget anser utskottet propositionen vara behövlig och angelägen. Utskottet tillstyrker lagförslaget, men med ändringar.

Detaljmotivering

Lagförslag 1

Ikraftträdandebestämmelsen. Med hänvisning till inkommen utredning föreslår utskottet att uppräkningsdelen i 2 mom. av paragrafer som ska träda i kraft så snart som möjligt efter att lagen har antagits och stadfästs kompletteras med 78 § 2 mom. 2 punkten och 5 mom. om utbildningsansvarig föreståndare på bilskolor.

Lagförslag 2

4 §. Villkor för beviljande av körtillstånd. För körtillstånd för taxiförare krävs det bland annat att den sökande har haft körkort i kategori B i minst tre månader. Utskottet menar att tre måna-

der är alldeles för kort tid för att hinna skaffa den körerfarenhet och kompetens som krävs för att köra taxi. Följaktligen föreslår utskottet att det ska krävas körrätt i kategori B i minst ett år för att få tillstånd för taxiförare.

Bestämmelsen beaktar att körkort från andra EU- och EES-länder måste godkännas när kör-tillstånd ansöks. Vissa medlemsstater beviljar personer under 18 år körbehörighet och körkort. Med dispens är det också möjligt i Finland. För rättvisans skull räknas den ettåriga körerfarenheten från och med tidpunkten för körrätten.

Utöver kravet på körerfarenhet i ett år ska den sökande också ha avlagt övningsdelen och fördjupningsdelen i förarundervisningen. Kravet på fortsättningsdelar ingår i den förarutbildning som vår körkortslag avser och det kan därför inte gälla körbehörighet från en annan EU- eller EES-stat. Följaktligen föreslår utskottet att fortsättningsdelarna ska ha avlagts om de är obligatoriska delar i förarundervisningen.

Lagförslag 4

7 c §. Yrkeskunskap hos den som tar emot körprov. För att garantera adekvata yrkeskunskaper föreslår utskottet att kravet på förarprövare ska vara giltigt trafiklärartillstånd i minst två år. I propositionen föreslås ett år.

Utskottets ändringsförslag

1.

(1 mom. som i RP)

Lagens 5 § 2 mom., 38 § 3 mom., 54 § 1 och 2 mom. 3 punkt, inledande stycke i 59 § 2 mom. och 59 § 2 mom. 1 punkt, 70 § 1 mom. 4 punkt,

Lagmotionen

I lagmotion LM 34/2015 rd föreslås det att 5 § 1 mom. 7 och 8 punkten i körkortslagen ändras. Minimåldern för körkort i kategori C och CE föreslås vara 19 år, likaså i kategori D1 och D1E. Utskottet påpekar att Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/126/EU om körkort reglerar minimåldern. Enligt direktivet är åldersgränsen för körkort i kategori C och CE 21 år. Undantag får vara göras på grundval av direktiv 2003/59/EG om grundläggande kompetens och fortbildning för förare av vissa vägfordon för gods eller persontransport, när vissa utbildningsvillkor uppfylls. Samma regler gäller i hög grad också körkort i kategori D1. EU-lagstiftningen tillåter alltså inte att åldersgränsen sänks som det föreslås i motionen. Utskottet föreslår därför att lagmotionen avvisas.

Utskottets förslag till beslut

Riksdagen

godkänner lagförslag 2 och 5—7 utan ändringar,

godkänner lagförslag 1, 3 och 4 enligt propositionen, men ikraftträdandebestämmelsen i lagförslag 1, 4 § i lagförslag 3 och 7 c § i lagförslag 4 med ändringar (Utskottets ändringsförslag) och

förkastar lagmotionen.

78 § 2 mom. 2 punkt och 5 mom., 84 §, 85 § 1 mom., 88 §, 89 § 1—3 mom., 91 och 91 a § samt 106 § 5 mom. träder dock i kraft den 20 .

(3—6 mom. som i RP)

3.

4 §

Villkor för beviljande av körtillstånd

Villkor för beviljande av körtillstånd för taxiförare är att sökanden *i minst ett år har haft kör rätt* för kategori B som berättigar till att köra bil och som *beviljats* i Finland eller i en annan med-

lemsstat i Europeiska unionen (*EU-stat*) eller i en stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (*EES-stat*) och att

1) sökanden har fått undervisning inom övningsdelen och fördjupningsdelen *om delarna är obligatoriska i förarutbildningen*,

— — — — —

4.

7 c §

Yrkeskunskap hos den som tar emot körprov

(1 mom. som i RP)

Minimikrav för den som tar emot körprov för kategorierna B, C1 och C samt för lätta fyrhjulingar i kategori AM är att han eller hon

(1 och 2 punkten som i RP)

3) har trafiklärtillstånd som har varit i kraft i minst *två* år,

(4 punkten som i RP)

(3—7 mom. som i RP)

Helsingfors den 11 december 2014

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Kalle Jokinen /saml
vordf. Osmo Kokko /saf
medl. Thomas Blomqvist /sv
Markku Eestilä /saml
Ari Jalonen /saf
Jukka Kopra /saml (delvis)
Merja Kuusisto /sd
Suna Kymäläinen /sd

Raimo Piirainen /sd
Janne Sankelo /saml (delvis)
Hanna Tainio /sd
Eila Tiainen /vänt
Ari Torniainen /cent
Reijo Tossavainen /saf
Mirja Vehkaperä /cent.

Sekreterare var

utskottsråd Juha Perttula.